

De Perzische woestijn

bevloede gronden in
het woestijnachtige
Perzische hoogplateau

Het oude, roemrijke en sprookjesachtige Perzië, in 1935 tot Iran omgedoopt (sedert 1957 is de naam Perzië weer toegelaten), is één van de grootste landen uit het Midden-Oosten. Het telt trouwens ook het grootste aantal inwoners: ongeveer 21 miljoen, dat is 12 per km².

Iran is een hoogplateau, aan drie zijden door bergketens omgeven. In het westen en het noordwesten sluit een hoge randketen, het Zagrosgebergte, de toegang tot het land af; lengtedalen, soms meer dan 1600 m diep, bemoeilijken er het verkeer dwars door deze reliëfzone. Op vele plaatsen is dit gebied gebroken en vertoont typische horsten (opgeperste delen) en slenken (ingezakte delen).

De randgebieden van het plateau zijn betrekkelijk dicht bevolkt, vooral de lengtedalen, waar aan intensieve landbouw wordt gedaan.

Samen met Azerbeidsjan, in de uiterst noordelijke hoek van het land gelegen, zijn deze gebieden de vruchtbaarste; men verbouwt er o.a. granen en tabak. Naar het zuiden versmallen de dalen vaak tot ravijnen. Aangezien het daar veel droger is, wordt er weinig aan landbouw gedaan, net zoals in de gebieden die gelegen zijn aan de grens met de USSR en met Afghanistan. Slechts de valleien van de Atrak en de Kesjef Roed, een bijrivier van de Heri Roed, maken hierop een uitzondering.

Het middenplateau van Iran daarentegen is vooral een woestijngebied; slechts aan de randen treft men enkele oasesteden aan. Op vele plaatsen vindt men hier ook "kevirs"; dit zijn zoutwoestijnen, die een groot deel van het binnenland bedekken. De kevirs, brokkelige zoutlagen van enkele cm dikke uitgestrooid op een zwarte modderbrij, bezetten de laagste delen van de bekkens. Ze behoren tot de dorste streken van het land. Meteen begrijp je, dat de bevolking onregelmatig over het land ver-

spreid leeft. Het grote woestijngebied is zo goed als onbewoond, terwijl in de randstreken, waar landbouw mogelijk is, en in het zuiden, in de buurt van Abadan, waar het zwaartepunt van de aardolie-industrie ligt, grote bevolkingscentra ontstonden. Na Wereldoorlog I stelde Riza Khan alles in het werk om zijn land te moderniseren. Hij werd echter in 1941 om zijn Duitse sympathieën door de geallieerden van zijn troon vervallen verklaard. Zijn zoon Riza Pahlevi, de huidige sjah, volgde hem op. Riza Pahlevi kwam niet alleen in het nieuws om zijn huwelijk met Soraja Esfandiari, van wie hij zich omwille van het uitblijven van mannelijke nakomelingen liet scheiden en om zijn sprookjeshuwelijk met Farah Diba, maar vooral om zijn pogingen om van zijn land een moderne staat naar westers model te maken. Zijn aandacht ging vooral naar de uitbreiding en de spreiding van de industrie over het gehele land. Voor de landbouw had hij aanvankelijk weinig interesse. Hij wilde nochtans de nomaden, wier aantal tussen 2 en 4 miljoen wordt geschat, aan een stuk grond binden. Hij vergat daarbij echter, dat de helft van het land uit woestijn bestaat, dat zonder uitzonderlijk grote investeringen slechts voor nomadische veeteelt is geschikt.

Er doet zich nu stilaan een merkwaardig verschijnsel voor: een groot deel van de nomaden ziet van het voortdurende trekken af en beperkt zich tot semi-nomadisme, dat zelfs een transhumance wordt, waarbij de kudde wordt verplaatst van de valleien naar het gebergte. Deze halfnomaden houden zich vooral bezig met schapen- en geitenteelt (± 22 miljoen schapen en ± 10 miljoen geiten) en vormen een werkelijke macht. Naast deze machtige schapentelers bestaat het grootste gedeelte van de bevolking uit fellahs, die tot voor kort nog in slavernij leefden. Zij moesten een groot deel van de opbrengst van hun land aan de grootgrondbezitters afstaan. De sjah poogde wel door het uitdelen van grote domeinen aan de arme boeren in deze feodale toestand verbetering te brengen, maar hierbij moest hij zelf rekening houden met de invloed van de grootgrondbezitters.

Iran moet, net zoals de andere landen uit het Midden-Oosten, meer en meer aandacht besteden aan de toenemende sociale gisting, die mede door de ligging van het land nabij de grens van de Sowjetunie wordt gevoed. In het tweede Zevenjarenplan, dat in 1956 in werking trad, werd veel aandacht besteed aan de landbouw en de verbindingswegen.

Iran of Perzië is vooral een woestijnachtig hoogplateau door bergketens ingesloten. Het is het land van de halfnomaden, die zich op de schapen- en geitenteelt toelagen, van de arme, ongeletterde fellahs, die de gronden van de rijke sjeiks bewerken. Wel tracht de huidige sjah de sociale toestand van zijn volk te verbeteren door het moderniseren van de landbouwtechnieken en de vestiging van industrieën.

Irrigatiewerken waren dringend noodzakelijk, daar slechts 10% van de grond in cultuur is gebracht. Om het hongerprobleem op te lossen, moet men zich vooral toeleggen op de voedingsteelten, waaronder voornamelijk tarwe en gerst, rijst en fruit (dadels, druiven, citrusvruchten, meloen en olijven). Katoen, zijde en opium zijn belangrijke exportprodukten. De verbouw van dit laatste produkt is wegens het verregaande misbruik evenwel officieel verboden. In de steden ontwikkelde zich langzaam de moderne industrie: de tapijten- en voornamelijk de aardolie-industrie veranderden grondig het uitzicht van het eeuwenoude Iran.

ondanks de modernisering van de landbouw, trekken de nomaden nog steeds met paard en tent door de steppen